

॥ प्रथमोऽध्यायः ॥ समाधि-पादः ॥

1.30

Results in

दुःखदौर्मनस्याङ्गमेजयत्वश्वासप्रश्वासा विक्षेपसहभुवः ॥
१.३१ ॥

4 ways of impact of obstacles: दुःख (sadness),
दौर्मनस्य (mental misery), अङ्गमेजयत्व (body
trembling), श्वास प्रश्वास (gasping)

तत्प्रतिषेधार्थमेकतत्त्वाभ्यासः ॥ १.३२ ॥

Needs: How do I get to a state of mind
calm enough to begin the journey

मैत्रीकरुणामुदितोपेक्षाणां सुखदुःखपुण्यापुण्यविषयाणां भावनातश्चित्तप्रसादनम् ॥ १.३३ ॥

प्रच्छर्दनविधारणाभ्यां वा प्राणस्य ॥ १.३४ ॥

विषयवती वा प्रवृत्तिरुत्पन्ना मनसः स्थितिनिबन्धिनी ॥ १.३५ ॥

विशोका वा ज्योतिष्मती ॥ १.३६ ॥

वीतरागविषयं वा चित्तम् ॥ १.३७ ॥

स्वप्ननिद्राज्ञानालम्बनं वा ॥ १.३८ ॥

यथाभिमतध्यानाद्वा ॥ १.३९ ॥

परमाणु परममहत्वान्तोऽस्य वशीकारः ॥ १.४० ॥

क्षीणवृत्तेरभिजातस्येव मणेर्यहीतृग्रहणग्राहयेषु तत्स्थितदञ्जनता समापत्तिः ॥
१.४१ ॥

तत्र शब्दार्थज्ञानविकल्पैः सङ्कीर्णा सवितर्का समापत्तिः ॥
१.४२ ॥

स्मृतिपरिशुद्धौ स्वरूपशून्येवार्थमात्रनिर्भासा निर्वितर्का ॥
१.४३ ॥

एतयैव सविचारा निर्विचारा च सूक्ष्मविषया व्याख्याता ॥ १.४४ ॥

सूक्ष्मविषयत्वं चालिङ्गपर्यवसानम् ॥ १.४५ ॥

ता एव सबीजः समाधिः ॥ १.४६ ॥

निर्विचारवैशारद्येऽध्यात्मप्रसादः ॥ १.४७ ॥

ऋतम्भरा तत्र प्रज्ञा ॥ १.४८ ॥

श्रुतानुमानप्रज्ञाभ्यामन्यविषया विशेषार्थत्वात् ॥ १.४९ ॥

तज्जः संस्कारोऽन्यसंस्कारप्रतिबन्धी ॥ १.५० ॥

तस्यापि निरोधे सर्वनिरोधान्निर्बीजः समाधिः ॥
१.५१ ॥

॥ इति पतञ्जलि-विरचिते योग-सूत्रे प्रथमः समाधि-पादः ॥